

נשים לוחמות במרחב

ייצור חסרי-בושה

בכני בית-המשפט עמדה קבוצה של גברים גאווניים. הם היו בני כת התיקנים, כת השומרת בקפידנות על מצות האיסלום. אחת המצוות פיר סלת הקמת פסלים. התיקנים נאשמו בהריסת עשרות פסלים של האדם שתפס בעיני תורכיים רבים את מקומי של אללה: כמאל באשא את-תורק.

השופט ידע מה רבה האחריות הרובצת עליו. לפיכך היה מעשהו הראשון לצוות על אחד הנאשמים להסיר את כובעו. לא היה זה טרבוש אמיתי — כיסוי ראש שנאסר עלידי אתא-תורק המנוח בכל חומר הדין, תוך איום בתקופות מא-סר ארוכות — אולם היה זה כובע ששוליו הוסרו כדי לדמות אותו עד כמה שאפשר לטר-בוש.

התיקני לא הסיר את הכובע. במקום זה הצ'ינע על כתבנית חגיגית יושבה ליד מזכיר בית-המשפט ושלא לבשה כמובן, צעיף, כי כמאל באשא אתא-תורק גם אסר, בין השאר, על הנשים ללבוש צעיפים. אמר התיקני: אני לא אסיר את כובעי, ולא אכיר בבית-המשפט בכלל, עד אשר ייצור חסרי-בושה זה יסלק. השופט לא מילא אחרי הוראה זו. במקום זה סילק את הנא-שם מאולם בית-המשפט, פקד להעמידו לדין ב-

גפרד בעוון בויון בית-המשפט. מקרה קטן זה לא היה מיוחד במינו. הוא הוכיח שגם בתורכיה, הארץ שהפכה אחרי מהפי-כת כמאל באשא הארץ המתקדמת ביותר במרחב בכל הנוגע למעמד האשה, לא השלימו כל בני הדור הקשיש בתופעת האשה כאדם שווה מעמד בזירת החיים הפוליטיים והפרטיים.

בכל שאר ארצות המרחב (פרט לישראל) רחוקים הדברים גם ממצב בלתי אידיאלי זה. ממא-רוקו עד כאקיסטן ומן הסודאן עד לחופי הים הכספי נמצא מאבק האשה על שחרורה מכללי המסורת בשלבי הראשונים.

הסכנה בפני האשה. הצרה כולה התחיי-לה באחד מפסוקי הקוראן. "אמור לאשה המא-מינה שעליה להגמיק את מבטה ולשמור על צני-עותה," אמר הנביא. "אל להן להציג לראווה את יופיין ותכשיטיהן, מן הראוי שתמשוכנה את צעיפיהן מעל לחזהן ולא תצננה את יופיין."

השאלה היא, כמובן, במה כלול יופיה של האשה. אפשר היה לחשוב שהנביא (שלא היה שונא נשים כשלעצמו) לא התכוון אלא להזהיר את הנשים מהתנהגות בלתי צנועה. אולם יור-שי, פרשני מצוותיו, הרחיקו לכת. אמרו הם: הסכנה בפני האשה, אותן יש להחביא, ולא די להסתיר את הפנים, אלא מוטב לסלק כל שמץ של פיתוי על-ידי בידוד האשה עצמה והרחקתה

מעייני הגבר.

כנגד דעה זו מורדות כמעט בכל ארצות המר-חב הנציגות הראשונות של התנועה לשחרור ה-אשה, התובעות למינן לא רק את ביטול הצעיף וסילוק ההפרדה, אלא גם מקומות בפרלמנטים ובמשלוחות. טוענות ה-נשים: האיסלום המקור-י נותן לאשה זכות מ-אללה לחינוך ולהשכלה, אינו פוקד על בידודה. האמונות העממיות ה-פלות בקשר לצורך הב-י דוד גובעות מעריצות הגבר ומריאקציה מור-חית, שאינן הילמות את תוכנם האמיתי של ד-ב רי אללה ונביאו מוח-מה.

לנתק האזיקים

בראש המאבק לזכויות האשה ב-ארצות הערביות עומדת האשה הי-מצרית. מלחמתה היא בעלת המס-ר רת הארוכה (והי-ספגונית) ביותר. כותב צבי שש-ב-תב "העולם הזה" שזקה בעצמו חלק פעיל במאבק זה:

ב-13 בנובמבר 1918, הלכו ארבעה אנשים ל-התראות עם הנציב הע-ל-יון הבריטי במצרים. ה-עולם עוד הגג את שבי-תהינשק שנחתמה לפני יומיים בין הגרמנים ו-בנות-הברית בקרון רכ-בת צרפתי. ארבעה א-נשים אלה — סעד זגלול,

עבד אל-עזיז פהמי, עומר שולטן ומוחמד שע-ראוי — בקשו מן הנציב העליון רשות לצאת לאירופה ולנהל תעמולה למען עצמאות מולדתם. אשר קרה לאנשים אלה, כיצד נרדפו, הגולו, גידונו למות ונחוננו, שייך להיסטוריה. אחת ה-מוצאות הפחות ידועות היתה זו שהשפיעה על מאבק הנשים המצריות.

"אפי שייך לי!" כאשר נפטרו עומר שול-טן באשא ומוחמד שעראוי באשא, החליטה אחר-תו של הראשו ואשתו של השני, הודה חאנים (גברת) שעראוי, אשה צעירה עדיין ועשירה עד להפליא, להמשיך במלחמת אחיה ובעלה, אולם בחזית אחרת: חזית הנשים. היה לה כורה טוב מאד, הסופר מאגז אל-דין וחסו, שהיה המוסלמי הראשון שהרים את קולו ודרש שוויון זכויות לאשה המוסלמית.

כמצביאה טובה ותכסיסנית מוכשרת, אספה הודה שעראוי תחילה חבר עובדים יעיל, מורכב בעיקרו מידידותיה הקרובות ביותר, מזכירתה סזה נבאראוי וסופרת צרפתית-שווייצית, ז'אן מארקו. מלבד זאת פנתה ובקשה עצה מעורך-דין ערמומי שהיה ידיד בעלה, איברהים אל-חלבאוי.

כשהושלמו התכניות למלחמה, יצאה הודה שעראוי ופרסמה קול קורא בחצי תריסר עתו-נים, בו הודיעה שמעתה תצא היא וידידותיה ללא צעיפים על פניהן, ולעתונאים שיצאו כמוני לראיין אותה אמרה: "אפי שייך לי! מעתה לא יגיד לי איש מה לעשות בו, ואם אכסה אותו או לאו!"

לא היתה בדיחה.

את הקול הקורא בעתוננים, סבל מהתמוטטות עז-בים. הוא שלח את ראש החצר הנאמן שלו, סעיד זולפיקאר באשא, אל הגברת המורדת. את תוכן השיחה שמעתי אחר כך מפי סזה נבאראוי, שנישאה לאחד מידידי, הפסל מוסטפה גניב. ראש החצר ביקש את הודה שעראוי לחזור בה מן הקול הקורא ולפרסם הודעה בעתוננים בה תודיע שכל העניין היה בדיחה בלתי מוצלחת מצד אדם בלתי ידוע לה. אולם הודה ענתה: "העניין איננו בדיחה! אם הוד מלכותו אינו מרוצה, אני מצטערת מאד! אני אללה למען זכותי כאשה, חרף כל התנגדות מצד ארמוני ה-מלך. אני מוכנה לכל, גם ללכת לבית-הסוהר. למעשה אשמח להיות אסורה בתא. תהיה זאת הדרך הטובה ביותר לזכות בפרסומת שאנו זקו-

קות לה. ביהוד בחוץ-לארץ!" **תהלוכת רחוב.** מבלי לבזבז רגע, הודיעה הודה על הקמת "אגודת הנשים המצריות". ואת השם הזה רשמה כחברה רשמית באינטר-נצינול האגודות לזכויות הנשים. אותה שעה יסדה הודה כתב-עת, שיצא משום מה בשפה הצרפתית, שפת החברה המתורבתת במצרים. שם הפתוח ל"אגיפסיין" (האשה המצרית) וערכתו האמיתית היתה ז'אן מרקו, אף כי ה-

אמצעי גירוי. "בנאת אל-ניל" הוא השם שהציר נתן לתמונה אשר כל סביבתן נתונה עדיין למסורת הישנה של מסתורין ואיסור והעבאיה — כפי שעשו בנות העשירים — הפכו אותם לאמצעי גירוי

תואר הרשמי ניתן לסזה נבאראוי. יש לציין שבעתון זה השתתפו סופרים ועיתונאים רבים מביין יהודי מצרים, ביניהם גם אנכי. הודה שעראוי החליטה לפתוח בכעולה רב-

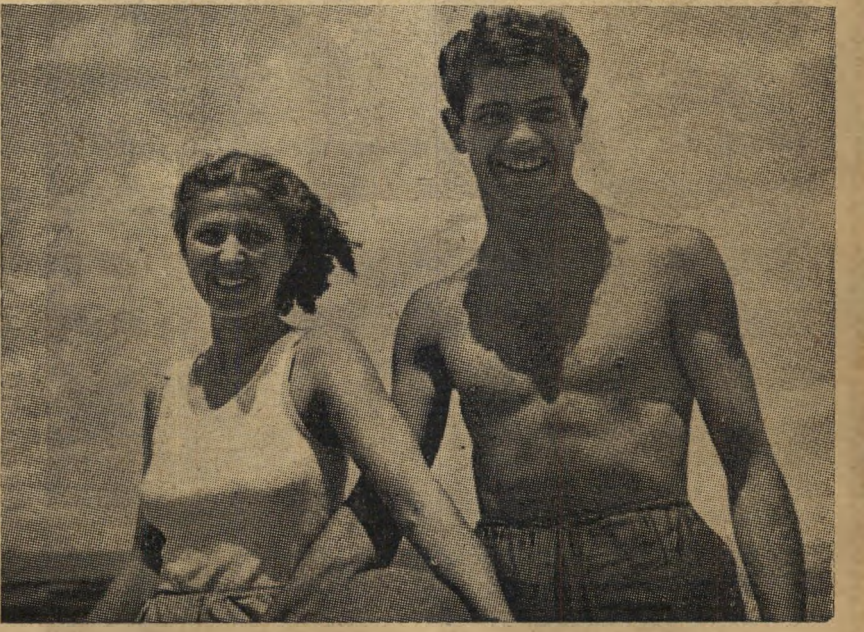

מרוץ פוסים. הניסיה האן-זאדה היא אחת הדוגמות הבולטות של נשות החברה הגבוהה של המרחב — נשים יפות להפליא, בעלות חינוך אירופי מתקדם, ספורטאיות וגנדרניות. בתמונה עוכבת הניסיה אחרי מרוץ פוסים בליווי אביה.

תית. בסבלנות רבה ארגנה תהלוכת רחוב לפי רוח הסופרגניות הבריטיות בראשית המאה ה-20 נוכחית. מוזר הוא שלמרות ניהושי המשכילים המצרירים, שהאמינו כי ההפגנה תיכשל, היתה לה שהטילו מצור על בית-הנבחרים בדרשן זכות בחירה לנשים, יצאו לתגרות ידיים עם השוטרים ונאסרו בהמוניהן.

מוסיקה וקומוניזם. הכותרת הערבית, בשבועון המצרי אל-מוסאור, אומרת: "אסירה דורשת כינור ותווים מוסיקה". האסירה: סטורנטיט שנמצאה אשמה בפעילות קומוניסטית. לפני 30 שנה לא היה אדם יכול להגלות על זנתו כי מקומה של האשה הערבית חורג מגבולות המטבח וחדר הלידה. עתה הפכה השתתפותן של נשים בתנועות פוליטיות וציבוריות שכיחה ביותר.

סמל חדש. תמונה זו היא סמל כפול: סמל של תורכיה הצעירה, הצלחת המהפכה האדירה של מוסטפא כמאל וסמל האשה התורכית החדשה. לעומת הבחורה הספורטאית, חשופת הזרועות וגלויית הפנים התופסת מקום רב והולך בקרב הנוער, הופכת האשה העטופה בצעיפים המסורתיים והמסוגרת בביתה מראה נדיר. הגשם עתה הוא על רופאות, טייסות, מלומדות וספורטאיות.